

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Finn Erlend Ødegård
+47 92 85 84 95

Vår dato
06.11.2024
Deres dato

Vår referanse
20/00703-80
Deres referanse

Hørings - Meld.St.35 Bærekraftig bruk og bevaring av natur

Norges Bondelag viser til Meld.St.35 (2024-2025) Bærekraftig bruk og bevaring av natur, og gir nedenfor våre merknader.

Generelle merknader:

Bærekraftig matproduksjon til en økende befolkning er den viktigste oppgaven jordbruket har. Folketallet på jorda er anslått å øke til over 10 Mrd fram mot 2050 og alle mennesker trenger sunn mat og rent vann. Norge er blant de landene i verden som har lavest sjølforsyning. Krig og klimaendringer gjør at den globale matproduksjonen er under press. Det er viktig at vi produserer mest mulig av den maten vi forbruker selv, både av hensyn til matsikkerhet og av hensyn til at vi ikke ønsker å bidra til at prisene på verdensmarkedet øker mer enn nødvendig.

Det grønne skiftet innebærer at vi skal erstatte fossil energi med fornybar energi. Jordbruket har inngått klimaavtale med Staten om å redusere klimagassutslippene og øke opptaket av karbon i jord tilsvarende 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030. Når vi skal fase ut olje, gass og kull blir skogens ressurser knyttet til fornybar energi, kjemikalier og fiber svært viktig. Tiltakene i Naturmeldinga må balanseres mot målet om økt matproduksjon og det grønne skiftet. Det er viktig at vi klarer å nå alle tre målene samtidig.

Jordbrukslandskapet er trolig det økosystemet som har høyest tetthet av arter i Norge. Det er ikke ute på jordstykkene vi finner det rike biologiske mangfoldet. Her er det aktiv drift som skal gi gode avlinger. Det rike biologiske mangfoldet finner vi blant mikroorganismene i matjorda, på de ugjødsle beiteene, i mellomrommet mellom jordstykkene, i seterlandskapet, i slåttemarker og kystlynghei.

Ifølge Artsdatabankens rødliste for 2021 er totalt 397 truede arter antatt å være negativt påvirket av jordbruksaktivitet, da særlig oppdyrking og drenering. På den andre siden er opphørt drift i landbruket en påvirkningsfaktor for 936 truede arter. Det biologiske mangfoldet i jordbrukslandskapet er diametralt motsatt av det vi finner andre steder. Mens det i andre økosystemer nettopp er menneskelig aktivitet som truer naturmangfoldet, er artene i jordbrukslandskapet helt avhengig av bondens skjøtsel og driftsmetoder. Årsaken er at disse artene er tilpasset et lysåpent slettelandskap som ble skapt av gressetere som ikke lenger finnes i vill natur. Det verste som kan skje for de 936 artene i jordbrukslandskapet som er truet er at bonden slutter og at landskapet gror igjen.

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Merknader til de ulike målene:

1) Naturregnskap

Det blir ofte vist til globale data og utviklingstrekk når naturkrisen skal beskrives. Men Norge står i en annen situasjon enn mange andre land, både med hensyn til hvilket biologisk mangfold vi har og hvilke utfordringer som er knyttet til å bevare det. Vi mener kunnskapsgrunnlaget for det biologiske mangfoldet i Norge må styrkes og støtter forslaget om å lage Naturregnskap for Norge med statusgjennomgang hvert 4. år. Hyttebygging gir inntekter til mange grunneiere og lokalsamfunn. Samtidig er det er i flere kommuner konflikt mellom hytteutbyggere og beitenæringa. Norges Bondelag mener at det ved planlegging av hyttefelt er viktig at områder med høy beitekvalitet og seter- og stølsområder ikke bygges ned.

2) Restaurering av natur

Vi viser til målet om å iverksette effektiv restaurering av minst 30 prosent av arealene med forringede økosystemer innen 2030.

Norges Bondelag ønsker å presisere at bekkelukkinger og hydrotekniske anlegg er gjennomført av hensyn til samfunnsnytteten knyttet til økt matproduksjon, og skal ha betegnelsen «sterkt modifiserte vannforekomster» etter Vanndirektivet. Vi mener det kun er tilfeller hvor bekkelukking har vært mislykket at gjenåpning av bekker kan være aktuelt som restaureringstiltak. Det vil si på jordbruksarealer hvor man til tross for store investeringer ikke har lyktes med å drenerer bort vannet. Tilsvarende mener vi det må være ved restaurering av myr. Vi mener det er uaktuelt å restaurere oppdyrket myr.

3) Bevare land, ferskvann og hav

Vi viser til målet om å sikre og legge til rette for at minst 30 prosent av arealene på land i vassdrag og hav er effektivt bevart og forvaltet innen 2030.

Norges Bondelag vil peke på at nydyrking er nødvendig for at den enkelte bonde skal kunne utvikle sin landbrukseiendom i takt med behovene i jordbruket. Dette er også nødvendig for at vi i Norge skal øke vår sjølforsyning og matsikkerhet, slik Stortinget har vedtatt. Nedbygging av matjord øker presset på å dyrke opp mer jord andre steder. Ofte er den jorda som bygges ned mer verdifull enn den jorda som nydyrkes. Den jorda som nedbygges ligger ofte i lavlandet, nær tettsteder, har høy jordkvalitet og gunstig klimatisk beliggenhet.

I dag brukes om lag 12 % av jordas isfrie landareal til jordbruk. Norge Bondelag støtter at den nødvendige økningen i matproduksjon først og fremst må skje på det jordbruksarealet som allerede er i bruk, men understreker samtidig at nydyrking også må være mulig for å øke produksjonen. For å oppnå dette må matjorda få et juridisk vern på linje med naturvernet.

4) Redusere forurensning

Vi viser til regjeringas mål om å redusere tapet av næringsstoffer til miljøet til det halve, halvere den samlede risikoen fra pesticider og svært farlige kjemikalier, m.m.

Husdyrgjødsel og mineralgjødsel er avgjørende innsatsfaktorer for å oppnå gode avlinger og matsikkerhet. For jordbruket er målet å husholdere med plantenæring slik at den i størst mulig grad går til avlingene og i minst mulig grad lekker ut i miljøet. God gjødselplanlegging, god praksis for håndtering av husdyrgjødsel, god praksis for jordarbeiding og presisjonsjordbruk er de viktigste tiltakene for å oppnå dette. Det er fra myndighetenes side iverksatt flere tiltak for å begrense miljøproblemer knyttet til avrenning av næringsstoffer til vassdrag. De viktigste er miljøforskrift som reduserer arealer som høstpløyes, revisjon av gjødselverforskriften og helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket.

Bruk av plantevernmidler er ofte nødvendig for å sikre god plantehelse og høye avlinger. Samtidig kan plantevernmidler føre til skader i miljøet og gi helseplager. Norske bønder følger allerede

integrrert plantevern som naturavtalen peker på. Resultatet er at Norge er blant de landene i verden som bruker minst plantevernmiddel per areal.

5) Bærekraftig forvaltning av arealer der det drives jordbruk, akvakultur, fiskeri og skogbruk
Vi viser til regjeringas mål om at arealer der det drives jordbruk, akvakultur, fiskeri og skogbruk forvaltes bærekraftig.

Økosystemet i jordbrukslandskapet fungerer på en annen måte enn økosystemene andre steder. Mens det i andre økosystemer nettopp er menneskelig aktivitet som truer naturmangfoldet, er artene i jordbrukslandskapet helt avhengig av bondens skjøtsel og driftsmetoder. Klassisk naturvern med verneområder fungerer ikke for å bevare artene i jordbrukslandskapet. I stedet trenger jordbruket tilskudd og støtteordninger som er målrettet for å ta vare på spesifikke leveområder og arter.

Norges Bondelag mener den viktigste forutsetningen for å følge opp naturavtalen i jordbrukslandskapet er at vi fortsatt har bønder som produserer mat i hele landet. Jordbruket gjør hele tiden avveininger mellom matproduksjon, klima- og miljøhensyn. Dette gjelder spesielt ved bruk av plantevernmidler, antibiotika, mineralgjødsel, husdyrgjødsel og jordarbeiding. Gjennom jordbruksavtalen forhandler bøndene fram regelverk og økonomiske virkemidler som fremmer bærekraftig matproduksjon i hele landet. De viktigste er de regionale miljøprogrammene og SMIL-ordningen. Det er den enkelte bonde som tar de endelige beslutningene som gjelder for sin produksjon. Dårlig økonomi og krav om økt effektivisering gjør imidlertid at bonden får mindre handlingsrom for å gjennomføre tiltak som fremmer biologisk mangfold og natur.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Simen Solbakken

Finn Erlend Ødegård